Litteratur.

Alb. Tullgren och Einar Wahlgren: **Svenska insekter.** En orienterande handbok vid studiet av vårt lands insektfauna. P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm. 4:o. Andra häftet: 256 sidor, 3 tavlor, 221 textfigurer. Tredje häftet: 380 sidor, 3 tavlor, 284 textfigurer.

Det med stort intresse motsedda tredje och sista häftet av ovanstående arbete har nyligen utkommit. Ett för svensk entomologi synnerligen viktigt verk har härmed blivit avslutat, varför en erinran om innehållet kan vara på sin plats. Då första häftet redan förut blivit anmält i denna tidskrift (1920, pp. 147—149), inskränker jag mig här till att säga ett par ord om de två sista.

»Svenska insekter» har blivit väsentligt omfångsrikare än vad som antyddes i första häftet, i det att såväl andra som särskilt tredje häftena avsevärt överskridit det beräknade sidantalet. Det är ej förvånande, att priset då ej kunnat hållas inom den beräknade ramen utan sprungit upp betydligt (32 resp. 38 kr. för häftena 2 och 3), men innehållet har naturligtvis också blivit så mycket rikhaltigare.

I andra häftet avslutas *Neuroptera*. Dessutom innehåller häftet följande ordningar: *Mecoptera*, *Trichoptera*, *Coleoptera*, *Strepsiptera* och större delen av *Lepidoptera*. I tredje häftet avslutas *Lepidoptera* samt behandlas *Diptera*, *Suctoria* och *Hymenoptera*. Härav ha *Coleoptera*, *Strepsiptera* och *Hymenoptera* bearbetats av prof. Tullgren, de övriga av lektor Wahlgren.

De båda häftena åtföljas vardera av 3 färgplanscher, som i det stora hela äro mycket lyckade. Särskilt livfull synes mig tavlan 9. I några fall ha färgerna ej fullt kommit till sin rätt, som t. ex. hos *Rhagium mordax* och *Plagionotus arcuatus* på tavla 5, en i övrigt god plansch. Illustrationsmaterialet i texten är ypperligt och ofta tillika intressant ur biologisk synpunkt. Som exempel må endast framhållas sandjägarlarven i sitt grävda rör (fig. 157), *Alsophila*-honan, som vaktar sin äggsamling (fig. 297), barkborrarnas gnagfigurer, den synnerligen vackra bilden av en nyss utkrupen, på sin kokong sittande *Anthrocera* (fig. 309) och den av myror besökta *Aphritis*-larven (fig. 425). Däremot synes mig bilden av fjärilmyggorna (fig. 375) dålig. Fotografien kan ju ej alltid ersätta teckningen; särskilt svåra att fotografera äro skalbaggarna, av vilka dock flera lyckats ganska bra.

Beklagligtvis ha genom förbiseende några insektsläkten icke kommit med. Så t. ex. saknas bland *Coleoptera* de för våra nordliga områden karaktäristiska *Stenotrachelus* Latr. och *Upsis* F., tillhörande familjerna *Melandryidæ* resp. *Tenebrionidæ*.

Tredje häftet avslutas med en litteraturförteckning, ett namnregister samt rättelser och tillägg. Litteraturförteckningen är

uppställd på ett mycket praktiskt sätt och torde i avsevärd grad höja arbetets värde som »orienterande handbok». Den litteratur, som anföres, är synnerligen rikhaltig och lämnar en god vägledning för den, som med »Svenska insekter» som utgångspunkt vill närmare sätta sig in i den svenska insektfaunan. Även fackentomologen kan dock stundom ha nytta av en dylik förteckning. Den omfattar en allmän del samt speciell litteratur för de särskilda ordningarna. Det ligger i sakens natur, att specialisten här saknar ett eller annat arbete, som han skulle ha önskat se upptaget. I stort sett är emellertid urvalet rikligt och väl träffat.

Författarna ha härmed fullbordat ett arbete, som blir oumbärligt för varje entomolog, men som även av icke fackmannen bör hälsas med glädje och tillfredsställelse tack vare sin rediga och modärna uppställning, sina tilltalande bilder, smakfulla utstyrsel och vägledande litteraturöversikt samt i egenskap av den första samlade framställningen av vår rika och intressanta insektvärld. *O. Lundblad.*

Danmarks Fauna. 25. Lavrids Jørgensen. Bier. G. E. C. Gads Forlag. København 1921. 32 Afbildninger.

Den i »Danmarks Fauna» sist utkomna entomologiska delen med ovanstående titel utgör icke endast en synnerligen välkommen, tidsenlig översikt över vårt södra grannlands bi-fauna, utan torde också med fog kunna rekommenderas till vidsträckt användning vid bestämmandet av våra egna bin. Huvudvikten har författaren lagt på texten, som är mycket fyllig, med icke blott skilda examinationstabeller, utan även särskild beskrivning över hannar och honor, medan däremot figurerna äro fåtaliga.

En jämförelse med vår svenska bi-fauna visar, att denna är något fattigare än den danska (213 svenska arter mot 217 danska). Av släktena *Apis* (1), *Eucera* (1), *Trachusa* (1), *Heriades* (4), *Biastes* (1), *Epeolus* (3), *Panurgus* (2), *Rhophites* (1), *Dufourea* (2), *Halictoides* (2), *Melitta* (3) och *Sphecodes* (8) hava vi lika många och samma arter i de båda länderna. Hos oss förekomma släktena *Dioxys* (1), *Ceratina* (1) och *Panurginus* (1), vilka ännu ej anträffats i Danmark. Härav torde dock åtminstone de två förstnämnda kunna påträffas där. Däremot kan Danmark ej uppvisa något släkte, som icke också är företrätt hos oss. Släktena *Megachile* (9), *Stelis* (4), *Nomada* (23) och *Colletes* (8) ha lika många, ehuru delvis andra arter i de båda länderna. Danmark äger här de mera sydliga *Nomada braunsiana*, *Megachile apicalis* och *maritima* medan Sverige har den nordligt-alpina *Megachile lapponica*. Av följande släkten har Danmark talrikare arter än vi: *Anthophora* (6 mot 5), *Melecta* (2 mot 1), *Anthidium* (3 mot 2), *Macropis* (2 mot 1), *Anthrena* (45 mot 40), *Halictus* (28 mot 21) och *Prosopis* (17 mot 11). Det större antalet danska arter inom dessa släkten beror huvudsakligen på förekomsten

av en del sydliga former, som inom Danmark nå (eller i varje fall äro nära) sin nordgräns (exempelvis *Anthidium strigatum, Macropis fulvipes* [av några ansedd blott för en var. av *labiata*], *Anthrena cyanescens, A. labiata, Halictus costulatus, Prosopis cornuta, P. clypearis, P. sinuata, P. variegata, P. punctulatissima*). Dock ha vi även inom nämnda släkten några arter, som Danmark saknar och varav åtminstone en (*Anthrena violascens*) synes vara en nordlig art. De återstående släktena ha däremot talrikare representanter hos oss än i Danmark. Detta gäller således om *Dasypoda* (3 mot 2), *Coelioxys* (8 mot 5), *Osmia* (17 mot 14), *Psithyrus* (7 mot 6) och särskilt *Bombus* (21 mot 15). I synnerhet inom sista släktet beror vår större artsumma på förekomsten av vissa arktiska (*B. consobrinus, B. hyperboreus, B. kirbyellus*) eller arktiskt-alpina (*B. alpinus, B. lapponicus, B. mastrucatus*) arter. Mot dessa har Danmark endast att uppställa den centraleuropeiska *B. pomorum*. Av *Psithyrus* äga vi den arktiskt-alpina *P. lissonurus* och av *Osmia* den nordligt-alpina *O. tuberculata*. I övrigt torde däremot skillnaden mellan det svenska och danska artbeståndet blott vara skenbar, d. v. s. bero på brister i kännedomen om de båda ländernas faunor. Bl. a. då det gäller att utreda huru härmed förhåller sig torde »Bier» kunna bidraga till att rikta uppmärksamheten på dylika frågor och genom sina rediga artöversikter vara en god vägledning vid bestämningar.

O. Lundblad.

Smärre meddelanden och notiser.

Ett massuppträdande av en för Sverge ny sjöslända (Plecoptera). — Så vitt jag har mig bekant, har ej någonsin förut i litteraturen omnämnts något fall av massförekomst av plecopterer i vårt land. Utomlands hava emellertid dylika fenomen observerats, att döma av en uppgift av WESENBERG-LUND i »Insektlivet i ferske Vande», där han pag. 11 på tal om plecopterernas svärmning tidigt på våren säger: »ja, der gives Exempler paa, at Snemarker har været sorte af Perlider». Då det väl är troligt, att observationer av detta slag äro rätt sparsamma, har ett meddelande, som nyligen kommit mig tillhanda, ett visst intresse, så mycket dess mer, som de uppgifter jag fått äro synnerligen utförliga.

I brev av den $^{17}/_{4}$ 1922 skriver sysslomannen vid Hola folkhögskola vid Prästmon (Ångermanland) MAGNUS STATTIN följande: »Torsdagen den 13 april på morgonen rådde ett härligt värmande solskensväder, men vid 11-tiden på f. m. följde ett intensivt regnväder, som pågick till fredagseftermiddag. Temp. c:a $+4°$ — $+10°$. Vid allmänna vintervägen från Torsåker till